

Ovaj izvještaj je pripremila Radna grupa za upravljanje čvrstim otpadom i vodama (RGUČOV) Mreže asocijacija lokalnih vlasti jugoistočne Evrope (NALAS). Ovo je drugo izdanje u kome je predstavljen napredak u upravljanju čvrstim otpadom u zemljama jugoistočne Evrope (JIE) za 2015. godinu, u upoređenju sa 2014., kao polaznom godinom.

Izvještaj treba da pomogne članicama NALAS-a – asocijacijama lokalnih vlasti u zemljama regiona jugoistočne Evrope da steknu nezavisnu perspektivu kvaliteta upravljanja čvrstim otpadom u pojedinim zemljama i opštinama. U njemu su jasno prepoznate specifične oblasti: mogućnosti, prioriteti za unapređenje, postavljena očekivanja u radu i praćenje promjena na lokalnom nivou u regionu jugoistočne Evrope. U konačnom, riječ je o upravljanju čvrstim otpadom u društvenom kontekstu, kontekstu zaštite životne sredine i kontekstu finansijske odgovornosti.

SAŽETAK IZVJEŠTAJA:

Svrha Izvještaja o uporednoj analizi u oblasti upravljanja čvrstim otpadom za 2015. godinu je da se predstavi uvid u trenutnu situaciju upravljanja čvrstim otpadom na nacionalnom i lokalnom nivou u zemljama jugoistočne Evrope čije asocijacije su članice NALAS mreže. Izvještaj takođe ima za cilj da procjeni napredak kako na nacionalnom tako i na lokalnom nivou u odnosu na uspostavljanje integrisanog sistema upravljanja čvrstim otpadom u odnosu na 2014. godinu kao polaznu.

Glavni zaključci izvještaja su sledeći:

- Situacija u regionu koja se odnosi na pravni okvir i institucionalne aspekte upravljanja otpadom nije se u značajnom promjenila u odnosu na 2014. godinu. Samo je u malom broju zemalja došlo do zakonskih promjena koje su imale za cilj usklađivanje sa EU pravnom tekovinom. Ostale zemlje imaju nedovoljno legislative ili je legislativa samo djelimično usklađena sa EU propisima. U zemljama koje imaju dobru zakonsku osnovu, njeno sprovođenje je sporo uglavnom zbog nedostatka ljudskih i finansijskih kapaciteta.
- Prosječna proizvodnja komunalnog otpada u zemljama jugoistočne Evrope je 0,87 kg/stanovnik/dan, što je niže od prosjeka EU28. Ovo je jasno rezultat slabe ekonomske situacije i niže kupovne moći u zemljama jugoistočne Evrope, što se i vidi iz društvenog bruto nacionalnog prihoda (BNP) zemalja JIE, koji čini samo 15% BNP-a zemalja EU28.
- Većina zemalja, zbog nedostatka podataka, ne može da izvjesti o stopi reciklaže. One zemlje koje imaju podatke, prijavile su relativno nisku stopu reciklaže, tj. manje od 40%. Ovo je uzrokovano činjenicom što je deponovanje otpada najdominantniji način njegovog zbrinjavanja, dok velike količine otpada završavaju na nelegalnim smetlištima, što umanjuje mogućnost recikliranja. Zemlje trenutno pokazuju interesovanje da smanje nelegalno odlaganje i povećaju stopu reciklaže. Ipak, nacionalni ciljevi će se teško dostići.
- Zbog nedostatka odgovarajuće infrastrukture, deponovanje trenutno ostaje jedina raspoloživa opcija, a samim tim se i preferira u zemljama regiona. Iako države teže regionalizaciji deponovanja, i suviše mali koraci se sprovode na putu do konačnog cilja.
- Podatke za iskazivanje lokalnih indikatora je teško pronaći. Opštine nemaju zakonsku obavezu ili propisanu metodologiju za utvrđivanje količine i sastava otpada, što predstavlja značajnu prepreku adekvatnom planiranju sistema integrisanog upravljanja otpadom.
- Odnos između proizvodnje otpada i procenta stanovništva koji živi u urbanim ili ruralnim sredinama može se utvrditi. Što je veća urbanizacija i broj stanovnika koji žive u urbanim sredinama, veća je i količina proizvedenog otpada.
- Pokrivenost uslugom sakupljanja otpada u urbanim sredinama je na zadovoljavajućem nivou (u pojedinim opštinama dostiže i 100%), dok je u ruralnim područjima još uvijek na niskom nivou.
- Biorazgradivi i baštenski otpad čine udio do 70%. Manje od 10% se odvaja i ponovo koristi/reciklira. Otpad se uglavnom zbrinjava na deponijama. Visok procenat biorazgradivog i baštenskog otpada i male količine recikliranog otpada ukazuju na mogućnosti iskorišćavanja otpada umjesto što se isti odlaže na deponijama. Neke od mogućnosti su: kompostiranje i proizvodnja RDF goriva.
- Tarifni sistem zasnovan na težini ili volumenu ne koristi se u regionu. Stopa naplate se kreće od 18% do 98%.
- U regionu je zapaženo postojanje neformalnih sakupljača otpada. Oni obično sakupljaju metalni i PET otpad, čije količine nijesu poznate. Uglavnom nisu prepoznati od lokalnih samouprava, niti im je status regulisan zakonom. Smatra se da je učešće neformalnog sektora u ukupnoj šemi sakupljanja otpada neznatno.
- Opštine obično odlažu komunalni otpad na nesanitarnim opštinskim deponijama. 9 od 19 opština odlaže otpad na regionalnim sanitarnim deponijama. Podaci o nelegalnim smetlištima obično nijesu dostupni, ali se procjenjuje da je njihov broj visok.